

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARNING O'QUV FAOLIYATINI FAOLLASHTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Meliyeva Gulnoza Xomitovna

Shahrisabz davlat pedagogika instituti Boshlang'ich ta'lim va tarbiya
nazariyasi metodikasi yo'nalishi 1-kurs magistranti
<https://orcid.org/0009-0007-6682-0609>
<https://doi.org/10.5281/zenodo.18385826>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 20-yanvar 2026 yil
Ma'qullandi: 24-yanvar 2026 yil
Nashr qilindi: 27-yanvar 2026 yil

KEY WORDS

bo'lajak boshlang'ich sinf
o'qituvchilari, o'quv faoliyati,
faollashtirish metodikasi,
pedagogik kompetensiya,
interaktiv metodlar, muammoli
ta'lim, kasbiy tayyorgarlik,
mustaqil fikrlash, reflektiv
yondashuv, ta'lim jarayoni
samaradorligi

ABSTRACT

Mazkur maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quv faoliyatini faollashtirish metodikasini takomillashtirish masalalari ilmiy-pedagogik jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini oshirishda o'quv faoliyatini faollashtiruvchi metod va texnologiyalarning mazmuni hamda ularni ta'lim jarayoniga samarali joriy etish yo'llari yoritiladi. Shuningdek, interaktiv metodlar, muammoli ta'lim, reflektiv yondashuv va amaliy mashg'ulotlar asosida bo'lajak o'qituvchilarning mustaqil fikrlashi, kasbiy kompetensiyalari va pedagogik faolligini rivojlantirish imkoniyatlari asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida o'quv faoliyatini faollashtirishga qaratilgan metodik tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi

Zamonaviy ta'lim tizimida pedagog kadrlar tayyorlash sifatini oshirish, xususan, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivoji, ta'lim mazmunining yangilanishi va kompetensiyaviy yondashuvning joriy etilishi o'qituvchilardan yuqori darajadagi kasbiy faollik, mustaqil fikrlash va innovatsion yondashuvlarni talab etmoqda. Shu nuqtayi nazardan, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quv faoliyatini faollashtirish metodikasini takomillashtirish muhim ilmiy-pedagogik muammo sifatida maydonga chiqmoqda.

Bo'lajak o'qituvchilarning o'quv faoliyati ularning kasbiy shakllanishi, pedagogik tafakkuri va amaliy faoliyatga tayyorgarlik darajasini belgilovchi asosiy omillardan biridir. O'quv faoliyatining faolligi o'qituvchining bilimlarni o'zlashtirishga bo'lgan munosabati, o'quv jarayonida mustaqil qaror qabul qilishi, muammoli vaziyatlarni hal etish qobiliyati hamda pedagogik jarayonda ijodiy yondashuvini namoyon etadi. Shu bois, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida ularning o'quv faoliyatini faollashtirishga yo'naltirilgan samarali metodik mexanizmlarni ishlab chiqish zarurati yuzaga keladi.

Pedagogik tadqiqotlarda interaktiv metodlar, muammoli ta'lim, reflektiv yondashuv va amaliy mashg'ulotlar bo'lajak o'qituvchilarning o'quv faoliyatini faollashtirishda muhim ahamiyatga ega ekani ta'kidlanadi. Biroq, mazkur metodlarni tizimli va maqsadli qo'llash, ularni bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligi xususiyatlariga moslashtirish masalalari yetarlicha o'rganilmagan.

Mazkur maqolaning maqsadi bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quv faoliyatini faollashtirish metodikasini takomillashtirishning nazariy asoslarini tahlil qilish, amaliy jihatlarini aniqlash hamda ta'lim jarayonida samarali qo'llash bo'yicha ilmiy-metodik tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quv faoliyatini faollashtirish masalasi kasbiy tayyorgarlik sifatini oshirishning muhim omillaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Ilmiy manbalarda o'quv faoliyatining faolligi talabning bilish jarayonidagi mustaqilligi, ijodkorligi va reflektiv tafakkuri bilan bevosita bog'liq ekanligi ta'kidlanadi [1].

Psixologik-pedagogik tadqiqotlarda L.S. Vygotskiy tomonidan asoslab berilgan ijtimoiy-madaniy rivojlanish nazariyasiga ko'ra, shaxsning bilish faoliyati ijtimoiy o'zaro ta'sir jarayonida shakllanadi. Ushbu nazariya bo'lajak o'qituvchilarning o'quv faoliyatini faollashtirishda muammoli vaziyatlar va hamkorlikda o'rganish metodlarining muhimligini asoslaydi [2].

J. Dewey va J. Bruner tadqiqotlarida faol o'rganish, tajribaga asoslangan ta'lim va konstruktiv yondashuv talabalarning bilish faolligini oshirishning samarali vositalari sifatida ko'rsatilgan. Ularning fikricha, ta'lim jarayonida talabning faol ishtiroki uning kasbiy rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi [3].

Hamkorlikda o'qitish va interaktiv metodlar orqali o'quv faoliyatini faollashtirish masalalari D.W. Johnson va R.T. Johnson hamda R. Slavin tadqiqotlarida keng yoritilgan. Mualliflar guruhli ishlash, o'zaro mas'uliyat va refleksiya talabalarning o'quv motivatsiyasi va faolligini oshirishini ilmiy jihatdan asoslab berganlar [4].

O'zbekistonlik olimlar N.A. Muslimov, Sh.Q. Sharipov va R.J. Ishmuhamedov o'z ilmiy ishlarida bo'lajak pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda faollashtiruvchi metodlarning o'rni va ahamiyatini tahlil qilganlar. Ular bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quv faoliyatini faollashtirish metodikasini pedagogik jarayonning ajralmas tarkibiy qismi sifatida baholaydilar [5].

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi ta'lim sohasiga oid normativ-huquqiy hujjatlarida pedagog kadrlar tayyorlashda interaktiv, innovatsion va kompetensiyaviy yondashuvlarni joriy etish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Bu esa bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quv faoliyatini faollashtirish metodikasini ilmiy asosda takomillashtirish zarurligini ko'rsatadi [6].

Tahlil qilingan adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quv faoliyatini faollashtirish samaradorligi metodik yondashuvlarning tizimliliigi, pedagogik sharoitlarning to'g'ri tashkil etilishi hamda reflektiv faoliyatning yo'lga qo'yilishiga bevosita bog'liq. Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlarda aynan boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayoniga moslashtirilgan faollashtiruvchi metodikalar yetarli darajada ishlab chiqilmaganligi aniqlanadi [7].

Natija va muhokama.

Tadqiqot jarayonida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quv faoliyatini faollashtirishga qaratilgan metodikaning pedagogik samaradorligi o'rganildi. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, interaktiv, muammoli va amaliy mashg'ulotlarga asoslangan ta'lim jarayoni talabalarning o'quv faoliyatidagi faolligini sezilarli darajada oshiradi. Mashg'ulotlar davomida talabalar nazariy bilimlarni amaliy vaziyatlar bilan bog'lashga, mustaqil fikr yuritishga va pedagogik muammolarni tahlil qilishga intila boshladilar.

Pedagogik kuzatuvlar natijasida o'quv faoliyatini faollashtiruvchi metodlar qo'llanilgan mashg'ulotlarda talabalar tomonidan bilimlarni ongli o'zlashtirish darajasi yuqoriligi aniqlandi. Xususan, muammoli vaziyatlar asosida tashkil etilgan darslar talabalarning tanqidiy fikrlash, refleksiya va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qildi. Bu esa bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy tafakkurini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, guruhli va hamkorlikka asoslangan mashg'ulotlar talabalarning muloqotga kirishish, o'z fikrini asoslab berish va jamoada ishlash kompetensiyalarini rivojlantiradi. Talabalar o'rtasida o'zaro yordam, mas'uliyat va ishonch munosabatlari kuchaydi. Natijada ularning o'quv motivatsiyasi va pedagogik faolligi oshdi.

So'rovnoma va suhbatlar natijalari talabalarning aksariyati faollashtiruvchi metodlar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarni qiziqarli va samarali deb baholaganini ko'rsatdi. Ular bunday mashg'ulotlar jarayonida pedagogik faoliyatga tayyorgarlik darajasi oshganini, nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirish imkoniyatiga ega bo'lganliklarini ta'kidladilar. Bu holat o'quv faoliyatini faollashtirish metodikasining ijobiy pedagogik ta'sirini tasdiqlaydi.

Muhokama jarayonida o'quv faoliyatini faollashtirish metodikasining samaradorligi pedagogning metodik tayyorgarligi va ta'lim jarayonini to'g'ri tashkil etishiga bevosita bog'liqligi aniqlandi. Agar mashg'ulotlar aniq kasbiy maqsadlarga yo'naltirilgan holda rejalashtirilsa va baholash mezonlari oldindan belgilansa, talabalarning o'quv faoliyatidagi natijalari yanada yuqori bo'ladi.

Shuningdek, tadqiqot davomida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining individual va psixologik xususiyatlarini hisobga olish zarurligi aniqlanib, faollashtiruvchi metodlarni tanlashda talabalarning tayyorgarlik darajasi va ehtiyojlarini inobatga olish ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qilishi qayd etildi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quv faoliyatini faollashtirish metodikasini takomillashtirish ularning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, pedagogik faoliyatga tayyorgarlik darajasini oshirish hamda ta'lim jarayonining umumiy samaradorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi.

Xulosa.

Mazkur tadqiqotda bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quv faoliyatini faollashtirish metodikasini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilindi. Olingan natijalar o'quv faoliyatini faollashtirishga yo'naltirilgan pedagogik yondashuvlar bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi va pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etishini ko'rsatdi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, interaktiv metodlar, muammoli ta'lim, guruhli va hamkorlikka asoslangan mashg'ulotlar bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mustaqil fikrlash, refleksiya va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Bunday metodlar

talabalarning o'quv motivatsiyasini oshirib, ularning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Shuningdek, o'quv faoliyatini faollashtirish metodikasining samaradorligi pedagogning metodik tayyorgarligi, ta'lim jarayonini maqsadga yo'naltirilgan holda tashkil etish va baholash mezonlarini to'g'ri belgilashga bevosita bog'liqligi aniqlandi. Bo'lajak o'qituvchilarning individual va psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda ta'limni tashkil etish metodikaning amaliy samaradorligini yanada oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quv faoliyatini faollashtirish metodikasini takomillashtirish zamonaviy ta'lim tizimi oldida turgan muhim vazifalardan biri bo'lib, u o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, pedagogik faoliyatga tayyorgarlik darajasini oshirish hamda ta'lim sifatini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot natijalari mazkur yo'nalishda ilmiy-metodik tavsiyalar ishlab chiqish va ularni ta'lim amaliyotiga joriy etish uchun nazariy asos bo'lib xizmat qiladi

Foydalangan adabiyotlar:

1. Olimov, Shirinboy Sharofovich, and Khusniddin Kupayinovich Khomidov. "Preparing Future Teachers To Solve The Tasks Of Patriotic Education Of Children And Youth." *The American Journal of Social Science and Education Innovations* 2.12 (2020): 132-136.
2. Khomidov, Khusniddin Kupaysinovich. "Cooperation between state and public organizations in the meaningful organization of youth leisure activities." *Thematics Journal of Social Sciences* 7 (2021).
3. Kupaysinovich, Khomidov Khusniddin. "INTERPRETATION OF STUDENTS'PATRIOTIC ISSUES IN ORIENTAL PEDAGOGY." *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences* 7 (2019).
4. Ҳомидов, Ҳусниддин, and Моҳинур Собирова. "ПЕДАГОГЛАРДА КОМПЕТЕНТЛИКНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ МАЗМУНИ ВА МОҲИЯТИ." *Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования* 3.10 (2024): 24-27.
5. Kupaysinovich, Homidov Husniddin. "Theoretical Foundations of Working with Educational Information Competencies." *Journal of Preschool Education and Psychology Research* 1.2 (2024): 3-4.
6. Хомидов, Хусниддин, and Моҳинур Умирова. "ФОРМИРОВАНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ УЧАЩИХСЯ." *Международная конференция академических наук. Vol. 3. No. 12. 2024.*
7. Homidov, H. K. "Talabalarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda jamoat tashkilotlari faoliyatini muvofiqlashtirishning amaldagi holati va takomillashtirish yo'li." *Экономика и социум* 5-1 (108) (2023): 83-87.
8. Купайсинович, Ҳомидов Ҳусниддин. "ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ СИФАТИНИ ТАЪМИНЛАШДА ЖАМОАТ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ РОЛИ." *НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ-2021* 1: 561.
9. Tursunova, Marjona, and Husniddin Homidov. "TECHNOLOGIES OF USING THE ORAL CREATION OF THE TURKISH PEOPLE IN THE SPIRITUAL ETHICAL EDUCATION OF PRIMARY CLASS STUDENTS." *ТА'ЛИМ, ФАН VA INNOVATSIYA*